

Asařin osudný den

Pohled na tu mladou ženu budil hrůzu. Zpocené pramínky vlasů měla k obličejí přilepené zaschlou krví; vlasy mohly stěží zakrýt ránu na čele. Cizinka vklopýtala do města a zmateně se rozhlížela na všechny strany. Sotva se držela na nohou. Musí mít za sebou dlouhou cestu, domýšleli se lidé na ulicích vesnice Gushiegu. Ve špinavé krustě obalující její bosá chodidla se totiž krev mísila s červeným pískem savany. Uhýbali před ní, a když se k smrti vyčerpaná udýchaně ptala na náčelníkův palác, jen mlčky ukazovali, že má jít pořád rovně. Kousek za tržištěm, dva bloky před palácem, vyrazily z postranní uličky tři motorky a řítily se přímo proti ní. Mladíci usazení na sedadlech spolujezdce třímali v rukou hole a pokoušeli se ji udeřit. Z ženina hrdla se vydral táhlý, bolestný výkřik. Muži na motorkách stále kroužili kolem své oběti, která se snažila uhýbat před jejich ranami. Trýzněná žena se z posledních sil dovlékla na zalidněné prostranství rozezvučené pozdravným potleskem na počest náčelníka, oblastního předáka okresu Gushiegu.

Odpoledne toho dne, který se mi měl stát osudným, jsem s pocitem klidu a spokojenosti seděla pod starým mahago-

nem. Původně ho vlastně bratr chtěl porazit, když se svými přáteli stavěl tento dům. Ale matka, jež tu měla žít s námi, mu v tom zabránila. A já jí za to v tuto chvíli, jako už mnohokrát předtím, v duchu děkovala.

Bylo takové roční období, kdy horko ještě nebývá nesnesitelné a ani deště ještě nepřicházejí a lidé rádi pobývají venku. A především to byl jeden z těch mála dnů, kdy toho nemívám moc na práci. A tak jsem měla čas sedět pod stromem a přemýšlet. Jen několik dnů předtím jsem jela na venkov, kde jsem od rolníků z osad v buši nakoupila dříví na otop a dovezla ho sem do města. S počátkem období dešťů jsem ho chtěla prodat ženám, které vaří širokové pivo. Během dešťů totiž cena dřeva stoupá, takže si pokaždé vydělám něco málo na přilepšenou. Plánovala jsem, že ještě před příchodem dešťů, v krátkém období, kdy se sklízí mango, zajedu několikrát do týdne nahoru do Nakpanduri a nakoupím u rolníků čerstvé ovoce. Stejně jako v předchozích letech bych je pak u nás v Gushiegu ještě před zahájením trhu po celých nůších přeprodávala obchodníkům z okolních vesnic.

Tohle všechno mi běželo hlavou, když jsem ze svého místa pod stromem mimoděk pohlédla k velké přehradní nádrži, kam všichni chodíme pro vodu, a spatřila u něj ženu, které tu všichni přezdívalí Bláznivka. Neustále totiž nosí kolem zápěstí omotané bílé stuhy a každému chce předpovídat budoucnost. Ale sotva kdo věřil, že by tato vyzáblá ženská s pološíleným pohledem a ječivým hlasem byla skuteč-

nou bagou¹. Žila u malama² Abukariho, který spolu s třemi manželkami a kupou dcer bydlel v naší ulici. Ode dne, kdy jsem se sem s matkou přistěhovala, mě nemohl vystát. Důvod jeho nenávisti jsem neznala a neznám ho dodnes. Tehdy se v sousedství spekulovalo, jaká je asi skutečná povaha jeho vztahu s Bláznivkou. Nikdo si neuměl představit, že by mu jenom vedla domácnost. Děti neměla a proslýchalo se, že je ani mít nemůže a právě z toho že se zbláznila.

Když jsem ji toho odpoledne zpozorovala, počínala si ještě podivněji než obvykle. Stejně jako ostatní ženy nesla na hlavě džber naplněný vodou, ale zároveň předváděla divný tanec. Točila se dokolečka, co chvíli si přidřepávala a jednou si dokonce povyskočila, aniž však vylila jen kapku vody. Musím říct, že to na mě udělalo dojem, ale nenapadlo mě položit si otázku, co tím asi sleduje. A už vůbec by mě nenapadlo, že to může mít něco společného se mnou. A pochopitelně jsem netušila, co se ve stejný okamžik odehrává na druhém konci města.

Zoufalá žena se vrhla náčelníkovi k nohám a sotva slyšitelným šepotem ho oslovila jeho oficiálním titulem „Gushie-Na“, neboli „ctihodný náčelník Gushiegu“. Její pronásledovatelé nevzrušeně zaparkovali své motocykly. Nepřípustnost svého jednání si zřejmě vůbec neuvědomovali. Nepouštěli hole z rukou a se

¹ věštkyní

² nižší islámský duchovní

vztyčenými hlavami se blížili k trůnu. Gushie-Na, vládce velké části kraje Dagomba, se s nelibostí podíval na vyčerpanou ženu u svých nohou a poté na muže, který klečel šikmo za ní a který ho před chvilkou požádal o slyšení.

„Tohle je ta žena, proti níž vznášíš obvinění?“ otázal se Gushie-Na a oslovený souhlasně kývl hlavou. V jeho tváři se zračila směsice zmatenosti a hněvu.

Při pohledu na podivný tanec Bláznivky a při pomýšlení na to, jak neutěšený život vede, jsem pocítila lehký závan hrdosti na sebe samu, což se mi moc často nestává. Od matčiny smrti jsem se přece jen docela zmohla. Musela jsem se sice dost otáčet, ale právě všechny tyto obchody mi umožňovaly vcelku bezstarostný život. Mé dcery se mezitím vdaly, žily v nedalekých vsích a narodily se jim děti. Na nikom jsem nebyla závislá, a pokud se mi takhle na počátku mangové sezony zachtělo sedět pod mým oblíbeným stromem, nikdo mi do toho neměl co mluvit.

Za to, že jsem si mohla takhle žít, jsem vděčila několika skutečnostem. Můj milovaný starší bratr, který postavil tento dům, zemřel dřív, než se stihl oženit a založit rodinu. Vzal si mě k sobě, abych se mohla starat o matku. Ta zemřela zanedlouho po něm. Poté jsem v domě bydlela sama se svými dvěma dospívajícími dcerami. K manželovi, který mi kdysi dovolil přestěhovat se k nemocné matce, jsem se po jejím odchodu už nevrátila. Ve vsi jménem Nowobugo ležící kousek od Gushiegu už tehdy nebyd-

lel. Tamním Konkombům se totiž zčistajasna zachtělo zabít Dagomby, k nimž patřil i můj muž a jeho další dvě manželky. Nechápu to, vždyť ty dva kmeny tam spolu žily odnepaměti a jejich příslušníci se dokonce mezi sebou vdávali a ženili. Důvody vzniku tohoto konfliktu nikdo neznal, ale můj manžel každopádně uprchl do Nwoungu poblíž Karagy a s ním i jeho v pořadí druhá a třetí manželka, jejich děti a náš společný syn. Navštívil mě pak už jen jednou, aby mi oznámil, že jedna z těchto žen zemřela, a aby vůči mně uplatnil svá manželská práva.

Uprostřed tohoto přemítání na mě znenadání promluvil jeden z náčelníkových synů. Polekala jsem se, protože jsem ho vůbec neviděla přijíždět. Gushie-Na mě prý prosí, abych přišla do jeho paláce. Sotva vzkaz vyřídil, nasedl zase na kolo a odjel. Náčelníka nesmíte nechat čekat, a proto jsem se bez váhání, tak jak jsem byla a aniž jsem si s sebou cokoli brala, vydala na cestu.

Samozřejmě mě zajímalo, co ode mě asi může Gushie-Na chtít. Nakonec jsem usoudila, že muž, jemuž v Gushiegu nikdo neřekl jinak než „Konkomba“, zřejmě zaplatil své dluhy. Před osevní sezonou si ode mě vypůjčil sto padesát tisíc cediů na osivo s tím, že mi je po sklizni vrátí ve formě čtyř velkých pytlů prosa. Mezitím už ale od sklizně uplynula poměrně dlouhá doba, a kdykoliv jsem mu jeho závazek připomněla, všelijak se vykrucoval. Před pár dny jsem mu řekla, že nedočkám-li se brzy svého prosa nebo peněz, poženu celou věc před náčelníka. Cestou do paláce jsem najednou nabyla jistoty, že se zalekl žaloby a raději prosa přinesl rovnou k náčelníkovi. Jiný důvod,

proč by se mnou Gushie-Na chtěl mluvit, jsem si při nejlepší vůli nedovedla představit.

Šla jsem přes tržiště a uhodilo mě do očí, že je takřka lidu-prázdné. Vždyť právě tady bývá vždycky plno lidí, a to dokonce i mimo tržní dny. Rozhlédnu se a vidím, že ani v postranních uličkách skoro nikdo není. Asi i Gushiegu už zachvátil strach z té nemoci, o níž se tu mluví už několik dní, pomyslela jsem si. Projevuje se prý strnutím šíje a říká se, že ve vsích na venkově na ni už několik lidí zemřelo. Proto taky mnozí na obyvatele okolních osad, kteří předešlého dne přišli do města na trh, pohlíželi podezřívavě. Nemocný člověk se údajně poznal podle toho, že mu ztuhl krk a nedokázal hýbat hlavou. Krátce poté prý přicházela smrt. Jak je vidět, nikdo se neopovazuje vystrčit nos na ulici, třebaže se v našem městě dosud žádný případ nevyskytl, napadlo mě, a dál jsem přes takřka pusté tržiště spěchala k paláci.

Gushie-Na neměl pro mladíky s holemi v rukou nic než opovržení. Obrátil se k jednomu členovi rady starších sedícímu vedle něj a cosi mu pošeptal.

„Zahodte ty hole!“ rozkřikl se starší. „Nebo snad chcete před svého náčelníka předstoupit ozbrojení?“

Mladíci se lekli, upustili hole na zem a znejistěle sklopili hlavy. Gushie-Na přelétl pohledem náměstí a viděl, že se na něj upírá několik stovek párů očí. Některé si ho měřily s nedůvěrou, v jiných se zračilo napjaté očekávání dalšího vývoje věcí

a mnohé se snažily budit dojem nezúčastněnosti. Uvědomoval si, že drtivá většina poddaných jeho despekt vůči mladistvým násilníkům nesdílí. Na to byla jejich víra v temné síly příliš utkvělá a strach před mocí čarodějnic příliš velký. Vždyť i on sám vyrůstal obklopen vírou v čarodějnice – coby princ obývající palác, v němž tehdy vládl jeho otec. Potom ale tento šlechtický synek udělal pod svým občanským jménem Bawa Yakubu úctyhodnou kariéru u státní policie, jež vyvrcholila obdobím, kdy zastával funkci s oficiálním názvem „Inspector General of Police“, tedy nejvyššího policejního velitele v celé Ghaně. V průběhu proměnlivých dějin mladé republiky se už jako začínající policejní důstojník seznámil s principy fungování právního státu, jež pak nakonec sám předával studentům coby docent policejní akademie v Akkrě. Jenže to byly právě tyto principy, co někdejšího policejního důstojníka Bawua Yakubua, jehož dnes oslovovali Gushie-Na, pravidelně přivádělo do rozporu s tradičními africkými náboženskými představami, které na území, jemuž vládl, přetrvaly i navzdory působení křesťanských a islámských misíí. Věděl, že v Ghaně neexistuje žádný zákon, podle něž by bylo možno ženu u jeho nohou odsoudit, že zákoník nic takového jako „trestný čin čarodějnictví“ nezná. Ale zároveň věděl i to, že v rámci své tradiční a v ústavě zakotvené funkce okresního náčelníka neboli „oblastního krále“ nemůže nebrat ohled na po staletí zakořeněné náboženské představy svých poddaných. Nemohl tak udělat víc než zabránit ublížení na zdraví a pokusu o vraždu, a právě v tomto ohledu hodlal dnes

uplatnit exemplární trest. Dal znamení hlídkujícím policistovi a zvučným hlasem se obrátil k přihlížejícím: „Nejdřív odvedeme tyto pány do vězení.“ V davu to zahučelo šepotem a Gushie-Na pokračoval: „Tam budou mít čas přemýšlet, jestli je dovoleno bít ženy.“ Tu a tam se ozývaly hlasy: „Ale vždyť chystala svým lidem záhubu!“ nebo „Je přece očarovaná!“ Nato se jeden ze starších obrátil ke shromážděným poddaným: „Kdo o tom rozhoduje? Váš náčelník, nebo tihle chlapečkové?“ Dal tak najevo svou loajalitu vůči Gushie-Novi, třebaže jakožto muž znalý tradic v hloubi duše rozmrzelost shromážděných naprosto chápal, pokud ji dokonce nesdílel.

Mladíci se bez odporu a se svěšenými hlavami nechali zatknout. Zjevně netušili, že si ve státním vězení patrně nepobudou déle než do rána. K delšímu věznění by totiž náčelník potřeboval soudní příkaz k vazbě, a ten by dostal jen stěží.

„Odvedte tu ženu do paláce,“ vyzval Gushie-Na dva členy rady starších, a teprve potom opět oslovil malama Abukariho, jenž se těšil všeobecné vážnosti a nyní ještě stále klečel před jeho trůnem. „Nuže, v jaké věci jsi vyhledal svého náčelníka?“ otázal se Gushie-Na.

Vypadalo to, jako by se na prostranství před palácem shromáždila půlka města. Ale přesto tady bylo podivné ticho. Viděla jsem, jak dva starší podpírají jakousi mladou a očividně zraněnou ženu, a spíš než aby ji vedli, sotva schopnou samostatné chůze ji vlečou ke vchodu do náčelníkova sídla. Všim-

la jsem si i policisty postrkujícího před sebou dva schlíple vyhlížející výrostky. Nejdřív jsem si vůbec neuměla vysvětlit, proč mu prostě neutečou. Potom jsem ale zaslechla, jak jim říká, že je zítra ráno zase pustí.

„Tamhle je Asara! Tam vzadu!“ dolehl ke mně náhle ječivý hlas Bláznivky. A vzápětí jsem ji i uviděla. Stála v popředí, poblíž náčelníkova trůnu. Kousek od ní klečel před Gushie-Nou její přítel malam a ukazoval mým směrem.

„Pojd' sem, předstup před svého náčelníka!“ zavolal na mě jeden ze starších.

Byla jsem bezradná. Strach jsem neměla. Jen jsem si znovu kladla otázku, co ode mě asi Gushie-Na chce, protože na to, že by Konkomba zaplatil své dluhy, to nevypadalo. Teprve když jsem se rozhlédla a zaznamenala všechny ty nevraživé pohledy na tvářích lidí, kteří se se mnou ještě včera na trhu přátelsky zdravili, padla na mě tíseň.